

अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या जिल्हा वार्षिक योजना (अनुसूचित जाती उपयोजना) मध्ये अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या घरांच्या छतावर १ KW सौर उर्जा संयंत्र बसविणे" या नविन कामाचा समावेश करणे तथा या लाभार्थ्यांना केंद्र शासनाच्या अनुदाना व्यतिरिक्त रु.१५,०००/- अनुदान देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग.

शासन निर्णय क्रमांक :-बीजीटी-२०२३/प्र.क्र.३९/अर्थसंकल्प

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय विस्तार इमारत,

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक :- ३० डिसेंबर, २०२५

- वाचा :-** १) केंद्र शासनाचे पीएम-सूर्यघर: मोफत वीज योजनाबाबत दि.१३.२.२०२४ चे आदेश
२) महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी (महावितरण) यांचे दि०३.०२.२०२३, दि.०३.०२.२०२३, दि.१०.०७.२०२४ व दि.२४.०७.२०२४ च्या मार्गदर्शक सचना
३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र.दवसू-२००८/प्र.क्र.५२४/विधयो-१, दि.१४.११.२००८, दि.१९.१२.२००८

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य शासनाने पर्यावरणास पोषक तसेच दीर्घकालीन ऊर्जा सुरक्षेच्या दृष्टीने अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांचा विकास घडवून आणण्यासाठी व हरित ऊर्जा क्रांती घडविण्यासाठी प्रोत्साहनात्मक धोरणे वेळोवेळी जाहीर केलेली आहेत. अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांपैकी "सौर ऊर्जा हा स्रोत शाश्वत, निरंतर स्वरूपाचा व महत्वाचा आहे. महाराष्ट्र राज्यात महावितरण कंपनीद्वारे घरगुती ग्राहकांना ०-१०० युनिट सरासरी रु.४.७१ प्रति युनिट दराने वीज पुरवठा करण्यात येतो. केंद्र सरकारच्या माध्यमातून १३ फेब्रुवारी २०२४ पासून, "पीएम-सूर्यघर: मोफत वीज योजना" योजना सुरु केलेली असून या योजनेअंतर्गत घरांच्या छतावर सौर ऊर्जा संयंत्रे बसविण्यास केंद्र शासनासाकडून अनुदान देण्यात येते. सर्व कुटुंबे या योजनेचा लाभ घेऊ शकतात. परंतु अनुदान फक्त ३ किलोवॅट क्षमतेपर्यंतच्या रुफटॉप सोलर प्लांट साठी उपलब्ध आहे. ३ किलो वॅट पर्यंत एकूण अनुदान रुपये ७८०००/- ते रुफपॅनल बसविल्यानंतर आणि शासकीय अधिकाऱ्यांकडून पडताळणी पूर्ण झाल्यानंतर हे अनुदान थेट लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात जमा केले जाते.

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जाती लाभार्थी ज्यांना इंदिरा आवास, रमाई आवास इत्यादी योजने अंतर्गत घरकुले प्राप्त झाली आहेत त्यांना त्यांच्या घरावरील छतावर सौर ऊर्जा संयंत्र बसविण्याकरीता प्रथम गुंतवणुक करणे आर्थिक दृष्टीने शक्य नाही. यास पर्याय म्हणून इंदिरा आवास योजना आणि रमाई आवास तसेच प्रधानमंत्री आवास योजनेतील अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांनी केंद्र सरकारच्या "पीएम-सूर्यघर मोफत वीज

योजना" मधून रु.३०,०००/- अनुदान घेऊन अधिकच्या रु.१५,०००/- अनुदानासाठी अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या जिल्हा वार्षिक योजना (अनुसूचित जाती उपयोजना) अंतर्गत "राज्यातील अनुसूचित जाती च्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या घराच्या छतावर १ किलोवॉट क्षमतेचे सौर ऊर्जा संयंत्र बसविणे" या नविन कामाचा समावेश करणे, तथा या लाभार्थ्यांना केंद्र शासनाच्या अनुदाना व्यतिरिक्त अधिकचे रु.१५,०००/- अनुदान देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या घरांच्या छतावर १ KW सौर उर्जा संयंत्र बसविणे हे नवीन काम जिल्हा वार्षिक योजना (अजाउयो) मधील अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेमध्ये अंतर्भूत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच या योजनेचा लाभ इंदिरा आवास योजना आणि रमाई आवास तसेच प्रधानमंत्री आवास योजनेतील अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या घरांच्या छतावर १ KW सौर उर्जा संयंत्र बसविण्यासाठी केंद्र शासनाच्या अनुदाना व्यतिरिक्त अधिकचे रु.१५,०००/- अनुदान देण्यास शासन याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

०२. सदर शासन निर्णयान्वये राज्यातील अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना त्यांच्या घराच्या छतावर १ किलोवॉट क्षमतेचे सौर ऊर्जा संयंत्र बसविण्यासाठी जिल्हा वार्षिक योजना (अनुसूचित जाती उपयोजना) अंतर्गत केंद्र शासनाच्या अनुदाना व्यतिरिक्त अधिकचे रु.१५,०००/- अनुदान अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या जिल्हा वार्षिक योजना (अनुसूचित जाती उपयोजना) मधून उपलब्ध करून देण्यात येईल.

अ) योजनेचे उद्दीष्टे:-

१. राज्यातील अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकाचे लाभार्थी ज्यांना इंदिरा आवास योजना आणि रमाई आवास तसेच प्रधानमंत्री आवास योजना या शासकीय योजने अंतर्गत घरकुले प्राप्त झाली आहेत व ती बांधून वास्तव्याकरिता उपयोगात आहेत अशा घरांच्या रुफटॉपवर त्यांना १ किलोवॉट क्षमतेचे छतावरील सौर ऊर्जा संयंत्र बसविणे.

२. रुफटॉप सोलर प्लॉट बसविल्यानंतर अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना मोफत कमी खर्चाची १०० युनिट वीज प्रतिमाह उपलब्ध करून देणे.

३. सदर योजनेमुळे अपारंपारिक ऊर्जा स्रोतांपासून हरित ऊर्जा निर्मीत होऊन ३ हजार दशलक्ष युनिट वीज निर्मिती होऊन पर्यावरणपुरक उद्दिष्टे जसे की, कार्बनडाय ऑक्साईड उत्सर्जन कमी होऊन कोळसा, डिझेल इत्यादी पारंपारिक ऊर्जा साधनांवरील भार कमी होईल.

४. सदर योजने अंतर्गत छतावर सोलर पॅनल लावल्याने अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील लाभार्थ्यांना दरमहा १०० युनिट पर्यंत मोफत वीज मिळेल, यामुळे रुफटॉप ची क्षमता असलेले परंतु सद्यस्थितीत वीज वापर करीत असलेल्या कुटुंबांच्या वीज बिलात व वापरावर अवलंबून वार्षिक रुपये ६०००/- ते ७०००/- ची बचत होईल. तसेच ग्रामीण भागातील लाभार्थी सौर संयंत्राची क्षमता वाढ करून इलेक्ट्रिक टु-थ्री व्हिलर, कारसाठी चार्जिंग स्टेशन्स बसवून स्वतःच्या उत्पन्नाचा मार्ग देखील तयार करू शकतात. अशा प्रकारे अनुसूचित जाती व

नवबौद्ध घटकातील लाभार्थ्यांच्या स्थानिक अर्थव्यवस्थेमध्ये भर पडून त्यांच्या सामाजिक, आर्थिक व राहणीमानाचा दर्जा उंचावेल.

५. सदर योजनेमुळे पारंपारिक ऊर्जा स्रोत असलेल्या इंधनाचा वापर कमी होऊन राज्यातील घरगुती ग्राहकांकरीता देण्यात येणाऱ्या क्रॉस सबसिडीचा भार कमी होऊन शासनावरील आर्थिक भार कमी होईल.

४. अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील लाभार्थी वीज ग्राहकांना सौर ऊर्जेच्या माध्यमातून वीजेच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण बनविणे व स्थानिक रोजगाराच्या संधी वाढवणे व अर्थव्यवस्थेचा विकास करणे.

ब) योजनेचे स्वरूप :-

१. घरांच्या छतावर सौर ऊर्जा संयंत्र बसविण्याच्या योजनेमध्ये राज्यातील अनुसूचित जातीच्या लाभार्थ्यांना इंदिरा आवास, रमाई आवास व प्रधानमंत्री आवास योजना इत्यादी शासकीय योजने अंतर्गत घरकुले प्राप्त झाली आहेत व ज्यांच्याकडील १ किलोवॉट पर्यंत विद्युत कनेक्शनचा जोडभार असलेले असे सर्व लाभार्थी या योजनेचा लाभ घेण्यास पात्र असतील.

२. सदर योजनेमध्ये उपरोक्त निकषानुसार पात्र लाभार्थ्यांचे महावितरण कंपनीकडून तांत्रिक सर्वेक्षण करण्यात येईल. त्यानंतर पात्र लाभार्थ्यांना नवीन व नवकरणीय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार यांनी ठरविलेल्या मार्गदर्शक तत्वानुसार व तांत्रिक मापदंडानुसार (Technical specification) सौर ऊर्जा संयंत्र बसवून देण्यात येईल.

३. ज्यांना त्यांच्या घराच्या छतावर सौर ऊर्जा संयंत्र बसवावयाचे आहे, त्या लाभार्थ्यांनी केंद्र सरकारच्या "पीएम-सूर्यघर मोफत वीज योजना" अंतर्गत केंद्र शासनाकडून रु.३०,०००/- इतके अनुदान प्राप्त करून घ्यावे, त्यानंतर लाभार्थ्यांनी संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण, यांचेकडे अर्ज करून अधिकचे रु.१५,०००/- इतके अनुदान राज्य शासनाकडून अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेतून अदा करण्यात येईल. या रक्कमेपेक्षा १ किलोवॉट संच बसविण्यासाठी लागणारा अधिकचा असलेला खर्च संबंधित लाभार्थ्यांनी करावयाचा आहे.

४. केंद्र शासनाने सौर ऊर्जेवर आधारित छतावरील संयंत्राकरीता ठरविलेल्या किमान तांत्रिक मापदंडा नुसार सोलर मॉड्युल्स हे भारतीय बनावटीचे व ISI प्रमाणित व तत्सम मानांकनानुसार प्रमाणित असतील.

५. नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय, भारत सरकार यांनी ठरविलेल्या मार्गदर्शक तत्वानुसार सौर ऊर्जा संयंत्राचा हमी कालावधी हा ५ वर्षांचा तसेच सोलर मॉड्युल्सची वारंटी ही १० वर्षांची राहिल.

६. सदर योजनेंतर्गत देण्यात येणाऱ्या सौर ऊर्जा संयंत्रामध्ये सोलर फोटो व्होल्टाईक पॅनलच्या संचमांडणीची उभारणी करून देण्यात येईल. (संचमांडणीमध्ये SPV Modules, Inverter. Module mounting structure, energy net meter, protection equipment इत्यादी बसवून देण्यात येतील.)

७. छतावरील सौर ऊर्जा प्रणाली आस्थापित केल्यानंतर ५ वर्षे देखभाल व दुरुस्तीची जबाबदारी पुरवठादारांकडे असेल. पुरवठादारांकडून ५ वर्षासाठीचा सर्वकष देखभाल व दुरुस्ती करार (रु.५००/- च्या स्टॅम्प पेपरवर) संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांचकडून करून घेण्यात येईल.

क) अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील लाभार्थ्यांचा (वीज ग्राहक) हिस्सा व लागणारा निधी :-

अ.क्र.	घरगुती वीज ग्राहकांचा गट (प्रकार)	राज्य शासनाचा हिस्सा
१	१०० युनिटपेक्षा कमी वापर असणारे अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील लाभार्थी (वीज ग्राहक)	३०%

सौर ऊर्जा प्रणाली आस्थापित करण्यासाठी प्रति किलोवॉट आधारभूत किंमत रु.५०,०००/- इतकी गृहीत धरल्यास वीज ग्राहक/राज्य शासन / केंद्र शासन यांचा हिस्सा खालीलप्रमाणे असेल :

अ. क्र.	घरगुती वीज ग्राहकांचा गट (प्रकार)	ग्राहकाचा हिस्सा (रु.)	राज्य शासनाचा हिस्सा (रु.)	केंद्र शासनाचा हिस्सा (रु.)
१	१०० युनिटपेक्षा कमी वापर असणारे अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील लाभार्थी (वीज ग्राहक)	५,०००/-	१५,०००/-	३०,०००/-

ड) योजनेची अंमलबजावणी :-

सदर योजनेची अंमलबजावणी संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांचेमार्फत करण्यात येईल. सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांनी महावितरण कंपनी यांचेशी समन्वय साधून सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यात यावी.

लाभार्थी पात्रतेच्या अटी व शर्ती :-

१. केंद्र शासनाच्या योजनेस लाभार्थी पात्र असावा व त्याचा अर्ज मंजूर झालेला असावा.
२. अर्जदार महाराष्ट्र राज्याचा कायम रहिवासी असावा.
३. अर्जदार अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकातील असावा.
४. अर्जदाराकडे सक्षम प्राधिकाऱ्याने दिलेले जात प्रमाणपत्र असावे.
५. अर्जदारास इंदिरा आवास योजना आणि रमाई आवास योजना इत्यादी शासकीय योजने अंतर्गत घरकुल प्राप्त झाले असावे व ते घरकुल वास्तव्याकरीता उपयोगात आणले जात असावे.
६. अर्जदाराच्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न घरकुल योजनेप्रमाणे असेल.
७. अर्जदाराचे वय किमान १८ वर्षे असावे.
८. अर्जदाराच्या कुटुंबाकडे महावितरणचे वीज कनेक्शन असावे.
९. अर्जदाराने याआधी सोलर पॅनल अनुदानाच्या योजनेचा लाभ घेतलेला नसावा.
१०. अर्जदाराच्या बँक खात्याला आधार कार्ड लिंक असणे अनिवार्य आहे.
११. योजनेअंतर्गत केंद्र शासनाच्या अनुदाना व्यतिरिक्त प्रति घरकुल १ KW सौर ऊर्जा संयंत्राचा लाभ घेण्यासाठी रु.१५,०००/- च्या मर्यादेत अनुदान जिल्हा वार्षिक योजना (अजाउयो) मधून दिले जाईल.
१२. अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या ग्राहकांकडे वैध वीज कनेक्शन असणे आवश्यक आहे. तसेच वीज ग्राहक थकबाकीमुक्त असणे आवश्यक आहे.
१३. अनुसूचित जाती व नवबौद्ध घटकांच्या ग्राहकाने छतावरील सौरऊर्जा प्रणाली आस्थापित करण्यासाठी ग्राम विकास विभाग तसेच अन्य विभागाकडून देण्यात येणाऱ्या अनुदानाचा लाभ घेतलेला नसावा.

घ) अर्ज प्रक्रिया व निवड प्रक्रिया :-

१. प्रथम येणाऱ्यास प्रथम प्राधान्य या तत्त्वाप्रमाणे मंजुरी देण्यात यावी.
२. याकरिता पात्र लाभार्थ्यांनी (विद्युत कनेक्शनचा जोडभार १ किलोवॉट) सौरऊर्जा संयंत्र योजनेचा लाभ घेण्याकरिता संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांचेकडे अर्ज करणे आवश्यक राहिल.
३. या योजनेअंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना जिल्हा वार्षिक योजना (अजाउयो) अंतर्गत अनुसूचित जाती व नव बौद्ध घटकांच्या वस्तीचा विकास करणे या योजनेमध्ये अंतर्भूत करावयाच्या उपरोक्त नवीन कामासाठी महाराष्ट्र राज्य विद्युत कंपनी यांनी दि.२३.९.२०२२ द्वारे Empaneled केलेल्या Vendor कडूनच संच खरेदी केले असल्याचे व ते घरकुलावर बसविल्याबाबतची खातरजमा संबंधित सहायक आयुक्त, समाजकल्याण यांचेकडून करण्यात येईल.
४. प्राप्त अर्जापैकी उपलब्ध निधीच्या अनुषंगाने प्रस्ताव मंजूर करावेत.
५. इंदिरा आवास व रमाई आवास योजनेतील लाभार्थी तालुका निहाय प्रमाणा नुसार मंजूर करावेत.
०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५१२३०१६०२४१७९२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(विवेक शिंदे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत :

१. मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. उपमुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री (सामाजिक न्याय) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. सर्व पालकमंत्री, महाराष्ट्र राज्य
६. मा. राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय), मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
७. मा. राज्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मा. मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
९. प्रधान सचिव (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य) यांचे स्वीय सहायक
१०. प्रधान सचिव (ऊर्जा), मंत्रालय, मुंबई
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१३. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता)/(लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र १ / २ मुंबई / नागपूर
१४. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१५. सर्व अधीक्षक अभियंता, महावितरण
१६. सर्व सहायक आयुक्त सजामकल्याण/ सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी (समाजकल्याण आयुक्तालयामार्फत)
१७. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

१८. निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई
१९. जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे
२०. नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२१. उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग
२२. वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२३. सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२४. निवडनस्ती (अर्थसंकल्प/विघयो)